

2019.07.21 – Herdenking 75 jaar crash Lancaster ‘Popeye’ H.M.vW.

't Was stil vanmorgen vroeg op de begraafplaats, alleen de vogeltjes floten hun vrolijke lied en de zon scheen uitbundig.

De graven van de Popeye bemanning beschut in de schaduw van een oude boom. Niemand hield mij tegen om zonnebloemen neer te zetten bij de graven, naast de rozen, die er al waren neergelegd.

Hoe anders was dat in 1944, toen de bezetter verbood om eerbetoon te geven aan deze vliegtuigbemanning.

Sinds 1945 worden de graven ieder jaar bezocht en worden er bloemen gelegd op de graven. Meestal is er dan geen tijd om alle teksten op de stenen te lezen.

Op deze stille zondagmorgen kon dat wel, de opschriften waarvan de teksten door de nabestaanden zijn opgegeven.

Ted Line: geliefde echtgenoot van Marie en vader van Linda. Voor altijd in onze gedachten.

Sam Kirkland: grotere liefde heeft geen man ooit gehad in de gedachten van moeder, vader, broers en zusters.

Charles Barlow: onze held, een toegewijde zoon en enige broer van Beryl.

Colin Clarey: onze papa en familieheld, voor altijd herinnerd door zijn geliefden.

Doug Hancock: omdat we van hem hielden missen we hem, laten vaak een stille traan, vader en de familie.

Arthur Middleton: in liefdevolle herinnering aan hem die wij zo lief hadden.

Herbert Luton: rustend tot de dageraad en de schaduwen zullen vluchten.

En dan kom je opnieuw tot de conclusie dat niet alleen die zeven bemanningsleden de allerhoogste prijs hebben betaald voor onze vrijheid, maar dat hun geliefden eveneens een hele hoge prijs hebben betaald, omdat zij hun leven lang verdriet hebben gehad en het gemis hebben gevoeld van hun omgekomen zoon, broer, echtgenoot of vader.

Ik vroeg me af, zoals zo vaak: wat zou er door de mannen heen zijn gegaan, toen ze beseften dat ze met hun brandende Popeye de basis in Engeland niet zouden halen. Zouden ze wel tijd hebben gehad om er nog gedachten op na te houden?

We zullen het nooit weten.

Het heeft ook geen zin te bedenken wat er zou zijn gebeurd als de aanslag op Hitler, op 20 juli 1944, wel zou zijn gelukt. Zou de Popeye dan op de basis hebben kunnen blijven en de bemanning in leven zijn gebleven? We zullen het nooit weten.

Na de oorlog kwam het contact op gang met de nabestaanden via het Klapprooscomité, waarin diverse Papendrechtters actief waren.

In 1945 schreven Jan en Anna van Wijngaarden, opa en oma van Erwin, een brief aan de familie van Herbert Luton, ik kom daar later op terug.

Eenvoudig was die briefwisseling niet, want Jan en Anna spraken geen woord Engels. De brieven die zij stuurden en ontvingen moesten door anderen worden vertaald. Dat heeft hen er nooit van weerhouden de nabestaanden, die de graven wilden bezoeken, liefdevol op te vangen.

Na hun overlijden werd die taak overgenomen door Jan van Wijngaarden, zoon van Jan en Anna, vader van Erwin en Jan van der Giessen, vader van Peter Jan. Zij ontvingen in 1981 Judith en John Clarey, kinderen van piloot Colin Clarey, daarbij was Peter Jan ook aanwezig.

Na een periode van bijna geen contact, omdat de ouders van de mannen inmiddels overleden waren, heeft Peter Jan familieleden en vrienden van alle bemanningsleden opgespoord, waarna vele bezoeken en correspondentie volgden.

In 1995 was Marie, weduwe van Ted Line, aanwezig bij onze dodenherdenking, waarvan ze zeer onder de indruk was en de viering van 50 jaar bevrijding, ze heeft er van genoten.

Daarna zijn verschillende dodenherdenkingen bijgewoond door nabestaanden. Bij de onthulling van het Lancaster monument in 2004 was een grote delegatie familieleden en vrienden aanwezig. Een ontroerende, indrukwekkende plechtigheid, waarbij vele Papendrechtse letterlijk een kring vormden rondom de nabestaanden. Omdat zij meerdere dagen bleven was er alle tijd voor gesprekken.

Met Judith Simpson-Clarey, die als klein meisje haar vader zag vertrekken en hem nooit meer terugzag. Met Colin's kleinkinderen, die hun opa nooit hebben gekend.

Met Jonathan Luton, die zijn broer Herbert nog steeds zo miste.

Met familieleden van de andere mannen, die liefdevol vertelden over hun herinneringen aan hun oom, broer, vriend, neef.

De onthulling op 4 mei 2015 van het informatiebord door Linda, dochter van Ted en Marie Line, gaf deze onthulling een heel bijzonder karakter.

Bij die gelegenheid ontvingen wij van Linda en haar broer Peter een prachtig boekwerk over Ted en Marie Line. Het gaat je voorstellingsvermogen bijna te boven als je bedenkt dat Marie in 1944 verliefd werd op Ted, dat ze trouwden, dat Marie in verwachting raakte, dat zij op 21 juli haar man verloor en op 14 februari 1945 als weduwe haar dochter Linda ter wereld bracht.

In de loop der jaren is een indrukwekkende hoeveelheid documenten, voorwerpen en correspondentie verzameld in de Lancasterzaal van Museum Dorpsbehoud.

Er verscheen een boekje, De laatste vlucht van de Lancaster Popeye, een compilatie van feiten en o.a. brieven van nabestaanden aan de Papendrechtse.

Dit alles met als doel vorm te geven aan die in 1945 gedane belofte: wij zullen hen steeds blijven herdenken.

Er zijn overal in Europa, maar ook in de landen van de geallieerden, vele monumenten die herinneren aan een zwarte periode in onze geschiedenis: De Tweede Wereldoorlog. En er komen er nog steeds bij. In de Alblasserwaard alleen al zijn en worden monumenten opgericht, die alle een markering vormen en bijdragen aan de nagedachtenis van neergestorte geallieerde vliegtuigen en hun bemanning. Ook de vele militaire begraafplaatsen en oorlogsgraven op algemene begraafplaatsen, zoals de onze, zijn stille getuigen van die zwarte periode uit onze geschiedenis.

Wanneer je de eindeloze rijen kruizen en stenen ziet, dan kun je niet anders dan onder de indruk zijn.

Maar het zijn – wat ons betreft – de persoonlijke verhalen, de herinneringen van nabestaanden, die ons nog beter doen beseffen hoeveel leed er was en is achter die namen op die stenen en kruizen.

Zoals de vele brieven, uit enkele een paar regels:

-de Engelse Marie Line, nog levend tussen hoop en vrees, omdat zij de dood van haar man nog niet officieel bevestigd had gekregen, schreef in november 1944 aan mevrouw Kirkland, die zij condoleerde met het verlies van haar zoon:

Ik hoop hardnekkig dat Ted heeft mogen ontkomen. Ik weet dat het behoorlijk hopeloos lijkt, maar ik verwacht in februari een baby en ik kan mij vooralsnog niet veroorloven het van de zwarte kant te bekijken.

-De moeder van de Australische Charles Barlow schreef aan de Papendrechtse in november 1945:

Mijn ziel kan nu rusten in de wetenschap dat mijn zoon een eervolle begrafenis heeft gekregen en dat bloemen zijn graf bedekten. Zoals ik het gedaan zou hebben als ik bij hem had kunnen zijn, is dat nu gedaan door mijn goede vrienden zo ver weg van mij.

-de vader van de Australische Colin Clarey schreef in 1946:

Wij zijn werkelijk ontroerd door de warme hartelijkheid van u, dierbaar volk van Holland, en door de edele manier waarop u hebt getracht de dappere jongens te eren, die hun leven gaven in de strijd voor vrijheid, ook over uw zorgen en onderhoud van hun laatste rustplaats.

Enkele jaren geleden had de Oorlogsgravenstichting – een stichting die geweldig mooi werk doet voor het onderhoud van de oorlogsgraven, daar geen misverstand over – bedacht dat het beter zou zijn de graven op Algemene Begraafplaatsen her en der verspreid in het land bij elkaar te brengen op enkele centrale begraafplaatsen, omdat niet overal de graven aandacht genoeg kregen.

Op zich geen rare gedachte, maar wij zijn er dwars voor gaan liggen: De Popeye mannen horen bij ons, die blijven hier!!

Na 75 jaar is er veel veranderd. De ouders van onze 'Popeye mannen en hun de broers en zusters leven niet meer, de echtgenote van Ted Line, de echtgenote en drie kinderen van Colin Clarey, zij zijn niet meer onder ons.

Maar de contacten met nog levende nabestaanden zijn in de loop der jaren hechter geworden.

Rode draad in hun contacten naar ons was en is altijd: we zijn zo dankbaar dat jullie dit doen.

En altijd maar weer brengen wij daar dan tegenin: Jullie hoeven ons niet dankbaar te zijn, al onze inspanningen zullen nooit genoeg zijn om jullie terug te betalen voor de offers die jullie hebben gebracht.

Het is wel een geweldige stimulans om voort te zetten wat in 1945 is gestart.

In het informatiecentrum van de Canadese begraafplaats in Holten is een wand met diverse uitingen van jongeren.

Bij een daarvan stond: Wij zijn van na de oorlog, laten we dat zo houden.

Die wens hebben we allemaal, maar vanzelfsprekend is dat allemaal niet. Deze week werden de slachtoffers van de MH 17 herdacht, die vijf jaar geleden uit de lucht werd geschoten.

Op diverse plekken in de wereld zijn onze militairen actief met vredesmissies en andere militaire operaties. Door sommige landen wordt de onderlinge spanning weer flink opgebouwd.

Daarom zeg ik: Volgend jaar op 5 mei hópen we 75 jaar bevrijding te vieren, de voorbereidingen hiervoor zijn al in volle gang.

Vrijheid kunnen vieren is een kostbaar geschenk.

Daarbij mogen wij nooit vergeten hoeveel offers daarvoor zijn gebracht.

Wij hopen, met dat besef in gedachten, dat de Papendrechtters ook massaal zullen deelnemen aan de Dodenherdenking op 4 mei, maar dat het in ieder geval 's avonds om 20.00 uur even twee minuten helemaal stil zal zijn.

Dan nu een gedeelte uit de brief die Jan en Anna van Wijngaarden-Finson in 1945 schreven aan de familie van Herbert Luton:

Wij hebben steeds meegeleefd met jullie die voor ons de vrijheid brachten. Anders was ons leven hier niets meer geweest. Vijf jaar hebben wij onder dien druk geleefd, toen vrij. Had uw zoon dat ook eens mee mogen maken, hij die voor ons ook ten strijde ging, hij mocht die vreugde niet delen maar wij zullen hun steeds blijven herdenken.

Die belofte houden we ook vandaag, wetend dat de nabestaanden die er vandaag niet bij konden zijn met hun hart nu bij ons zijn zoals zij dat ook in ons hart zijn.

En met in gedachten de wens die op de uitnodiging voor vandaag stond:

Alles is vergeefs geweest als wij vergeten.

Wij brengen een eresaluut aan de bemanning van de Lancaster 'Popeye', onderdeel van het 115^e Squadron van de Royal Air Force:

De Australische bemanningsleden van de Royal Australian Air Force:

Charles Alfred Barlow, sergeant boordschutter, 19 jaar

Colin Mervyn Clarey, piloot, 30 jaar.

De Engelse bemanningsleden van de Royal Air Force:

Douglas Hancock, sergeant boordmecaniciën, 20 jaar;

Samuel Edward Kirkland, sergeant bommenrichter, 25 jaar;

Edward John Line, sergeant navigator, 21 jaar;

Herbert Charles Luton, co-piloot, 25 jaar;

Arthur Walter Middleton, sergeant middelkoepelschutter, 21 jaar.

Wij zullen jullie steeds blijven herdenken.

STICHTING DORPSBEHOUD PAPENDRECHT

Namens bestuur en werkgroep Lancaster Popeye,

H.M.(Margré) van Wijngaarden.